

De Commissie Bijzondere Situaties: het laatste vangnet

De vertraging van de afhandeling van schade en de eindeloos durende versterkingsoperatie vreet aan mensen en gezinnen. Soms loopt de procedure helemaal vast. Dan pas je uiteindelijk in geen enkele regeling of rechtsgang. En intussen kamp je door de hele situatie ook nog eens met financiële problemen, je wordt ziek, je ziet geen uitweg meer, je leven lijkt verwoest. In zo'n geval is er sinds 2014 nog één mogelijkheid: de Commissie Bijzondere Situaties.

Vangnet

De Commissie geeft een vangnet voor de meest schrijnende situaties. Aanmelding loopt via de burgemeesters van de aardbevingsgemeenten. Eerder ook via de onafhankelijk raadsman of de NCG. Je krijgt een casemanager toegewezen, die samen met jou zoekt naar een oplossing. Zonodig kan er geput worden uit een netwerk aan hulpinstanties en adviseurs, bijvoorbeeld psychologen, artsen en financieel adviseurs. Centraal staat de persoon of het gezin zelf: wat zijn de problemen, wat is de beste oplossing. Resultaat moet zijn dat je weer zelfstandig verder kunt met je leven. Zo zijn er in de loop der jaren ruim 300 aanmeldingen opgepakt.

Evaluatie

De benoemingstermijn van de commissie loopt 1 januari a.s. af. Aan Nienke Busscher en Tom Postmes van het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen is gevraagd de Commissie te evalueren. De onderzoekers stelden zich twee vragen: "Hoe heeft de Commissie Bijzondere Situaties invulling gegeven aan haar taak en wat is er de komende jaren beschikbaar en nodig als 'vangnet'?"

Op de eerste vraag geeft de rapportage een positief antwoord. De Commissie zorgde voor een groot aantal oplossingen: "De mensen (die aanklopten) kregen door het werk van de Commissie écht hun leven terug." Daarbij speelt de onafhankelijke positie buiten de bestaande systemen en instanties een belangrijke rol. Ze is zo in staat om onorthodoxe oplossingen mogelijk te maken. Er worden ook verbeterpunten benoemd. Bijvoorbeeld om de belasting te verlichten die het verregaande medisch en financieel onderzoek dat deel uitmaakt van de procedure, kan opleveren voor betrokkenen. Gemeenten gaan soms verschillend om met de aanmelding bij de Commissie. Ook de bekendheid van de commissie kan beter. Bovendien komen op dit moment ondernemers en agrariërs niet in aanmerking voor aanmelding.

Op de tweede vraag - "Wat is er voor de komende jaren beschikbaar en nodig als vangnet" - geeft de evaluatie verschillende antwoorden.

Om te beginnen constateren de onderzoekers dat er nog steeds betrekkelijk veel complexe gevallen zijn die om een bijzondere aanpak vragen, maar die voor een deel nog niet in beeld zijn. Dit is een situatie die zal aanhouden, misschien zelfs verergeren. Die situaties worden ook steeds complexer. Bestaande rege-

lingen zullen niet alles kunnen oplossen, een persoonsgerichte aanpak, een onafhankelijk 'luisterend oor' blijft nodig.

Tegelijkertijd is het aanbod aan hulp sinds de start van de Commissie in 2014 flink toegenomen. Bijvoorbeeld via de Geestelijke Verzorging Aardbevingsgebied of vanaf 2016 via Stut-en-Steun of vanuit de gemeenten de Aardbevingscoaches (vanaf 2019). Ook kent de NCG bewonersbegeleiders en het IMG zaakwaarnemers. En aan speciale programma's binnen NCG en IMG geen gebrek. Bijvoorbeeld het Team Impactvolle Dossiers en de Pilot Urgente combinatiedossiers (NCG en IMG), een Knelpuntenpot (NCG), een Koopinstrument (NCG), een programma Versterking bijzondere Situaties (NCG) en regelingen voor Acut Onveilige Situaties (IMG).

In het Bestuursakkoord van 2020 werd bovendien afgesproken een Interventieteam Vastgelopen Situaties vanuit NCG en IMG op te starten. Geert-Jan ten Brink werd hier voorzitter van. Dit Interventieteam probeert hetzelfde als de Commissie maar dan vanuit de twee instituties, IMG en NCG. Het team mist daarbij de kennis en expertise bijv. op het gebied van psychosociale en medische zorg waarover de Commissie wel beschikt.

Conclusie

De onderzoekers concluderen "dat de komende jaren behoefte zal blijven aan een vangnet, waarin tenminste één actor vergaande mogelijkheden heeft om op onorthodoxe wijze en vanuit een onafhankelijke positie ruimhartig maatwerk toe te passen." Zoals de Commissie Bijzondere Situaties dat dus doet vanaf 2014. Ze doen daarnaast een aantal aanbevelingen:

- Commissie en Interventieteam, werk samen gericht op een passende verdeling van casussen: wie kan het beste helpen gezien positie, werkwijze, kennis en kunde?
- Vanuit de constatering dat er inmiddels veel hulpverlenende actoren zijn: verduidelijk het aanbod, de werkwijze en de taakverdeling en zorg voor een betere bekendheid, zodat er meer gebruik van het vangnet wordt gemaakt
- Verruim zo nodig de criteria om voor hulp door de Commissie in aanmerking te komen.

Bron: Busscher, N., Hupkes, S., Postmes, T. (2022). Hulp bij bijzondere en schrijnende situaties in Groningen: een evaluatie en vooruitblik. Groningen: Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen.